

בית מורשת משטרת ישראל

משטרה והיסטוריה

גיליון מס' 4

תשפ"ג 2022

All Rights Reserved
Copyright © 2022

כל הזכויות שמורות
© תשפ"ג

אין להקליט, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו
בשום צורה ובשום אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני (לרבות צילום והקלטה) ללא אישור בכתב
מאת משטרת ישראל

עורכות: נעמי לבנקרון וענת שטרן
עריכה לשונית: דניאלה רפאלי
עריכה ותרגום מאנגלית: גבריאל לני
גרפיקה: סטודיו Bata, אוקסנה קרבצוב
עיצוב הכריכה: שלומי שטרית

נדפס בישראל
ISSN 2664-2077
Printed in Israel

ועדה אקדמית: טל יונתן-זמיר, אסף לחובסקי, אורית רוזין,
ענת שטרן, יגאל שפי

התמונה בשער הקדמי: היערכות המשטרה לקראת פיזור מפגינים חרדים נגד חילול השבת בירושלים
על גבול שכונת מאה שערים 24.8.1987. צילום: מגי אילון, אוסף התצלומים הלאומי.

התמונה בשער האחורי: פרשי משטרה מפזרים מפגינים בהפגנת חקלאים בירושלים במחאה על
מדיניות הממשלה, 3.5.1980. צילום: חנניה הרמן, אוסף התצלומים הלאומי.

ביקורת על ספרו של רדלי בלקו RISE OF THE WARRIOR COP: THE MILITARIZATION OF AMERICA'S POLICE FORCES¹

שלומי שטרית*

באוקטובר 2014 ביקר נשיא מדינת ישראל לשעבר, שמעון פרס, בקמפוס אוניברסיטת קולגייט (Colgate) שבעיירה המילטון (Hamilton), במדינת ניו יורק. בעת ההיערכות לקראת הגעתו של פרס ניגשו שני שוטרים לבושים במדי צבא וחמושים ברובה צלפים אל ראש צוות האבטחה של השירות החשאי האמריקאי. השניים הזדהו כצוות ה-SWAT של משטרת המילטון ושאלו היכן עליהם להתמקם בזמן הביקור. "מה הטווח היעיל של הרובה שלך?" שאל ראש צוות האבטחה את אחד השוטרים. "בערך 500 יארד", הייתה התשובה. "ומה, להערכתך, המרחק לגבעה הזו?" המשיך איש השירות החשאי, כשהוא מצביע על נקודה סמוכה בנוף. "600-700 יארד", ענה השוטר. "מצוין", אמר ראש הצוות, "אני צריך אתכם שם"².

ראש צוות האבטחה נזקק לפתרון יצירתי: מחד גיסא – כזה שיגן על סמכותם המעוגנת בחוק של השוטרים המקומיים, לרבות צוות הלוחמה שלהם בטרור, שלהם יחס קרוב לוודאי הערכה נמוכה, אך מאידך גיסא – פתרון שיאפשר לו להרחיקם מאזור הביקור ולהימנע מביזור סמכויות. סיפור זה ממחיש את עומק החדירה של תהליכי מיליטריזציה לארגוני משטרה בארצות הברית, אך גם את ההתנגדות הקיימת בתוך המערכת עצמה לשימוש לא זהיר או מיותר במיליטריזציה במשטרה.

בשנת 2014 התגוררו בעיירה הקטנה המילטון 4,091 איש בסך הכול. האוכלוסייה במקום הומוגנית יחסית ורובה המכריע ממוצא לבן.³ את התושבים משרתת מחלקת

1 RADLEY BALKO, RISE OF THE WARRIOR COP: THE MILITARIZATION OF AMERICA'S POLICE FORCES (2013) (להלן: BALKO).

* סנ"ץ ד"ר שלומי שטרית הוא ראש מדור היסטוריה ומורשת במשטרת ישראל והיסטוריון המתמחה בחקר תולדות השיטור וביטחון הפנים בארץ ישראל.

2 שיחה של רדלי בלקו עם ד"ר ג'ייקוב סטויל, מרצה בבית הספר ללימודים מתקדמים של צבא ארצות הברית, שהיה עד ראייה להתרחשות (23.6.2018). התרגומים כאן ולהלן הם של המחבר.

3 NEW YORK DEMOGRAPHICS BY CUBIT (2.4.2022), <https://www.newyork-demographics.com/hamilton-village-madison-county-demographics>.

משטרה מקומית מצומצמת המונה חמישה שוטרים.⁴ החיים בהמילטון מתאפיינים בהיעדר כמעט מוחלט של פשיעה חמורה או אלימה. לשם המחשה, בשמונה השנים שקדמו לביקור פרס בעיירה לא התרחש בה כל מקרה רצח, אונס או הצתה וקרו בה רק שני מקרים של תקיפה ושווד. בשנת 2019 הייתה הפשיעה בהמילטון נמוכה פי 92 מהממוצע ליישוב עירוני בארצות הברית.⁵

ועם זאת, למרות היעדר מוחלט כמעט של פשיעה אלימה או איום ביטחוני, מחזיקה המשטרה המקומית באמצעי לחימה צבאיים ומכשירה כמה מאנשיה לפעול במתכונת צבאית-למחצה, המכונה בארצות הברית SWAT: "אמצעי לחימה וטקטיקות מיוחדים" (Special Weapons and Tactics). משטרת המילטון אינה חריגה, סקר שנערך בשנת 2013 מצא כי כ-90% מארגוני השיטור בארצות הברית הפעילו יחידת SWAT.⁶

בשנים האחרונות גוברת הביקורת, בעיקר מצידה השמאלי של המפה הפוליטית בארצות הברית, כלפי מה שמתואר כמיליטריזציה גוברת והולכת של ארגוני אכיפת חוק, הפועלים בסביבה אזרחית. מיליטריזציה של משטרה מוגדרת כתהליך של אימוץ ויישום שיטות ארגון, עקרונות הפעלה, ואמצעי לחימה צבאיים, לצד אתוס צבאי-לוחמני על ידי המשטרה האזרחית. תהליך זה מטשטש את ההבחנה בין צבא ומשטרה, ובין מלחמה ואכיפת חוק.⁷ הוויכוח הציבורי סביב תהליכים אלה החריף במיוחד לאחר האירועים האלימים בערי הדרום בארצות הברית באמצע העשור השני של המאה העשרים ואחת, שבמהלכם הפעילו שוטרים כוח רב, קטלני לעיתים, כלפי אזרחים. העובדה, כי אזרחים אלה היו כמעט תמיד אפריקאים-אמריקאים, תרמה ליצירתה של תנועת מחאה המונית, Black Lives Matter, ולקריאות נרחבות לצמצם את תקצובם של ארגוני משטרה (Defund the police).

משום כך, מפתיע לגלות כי המחקר ההיסטורי על אודות המיליטריזציה של המשטרה בארצות הברית דל יחסית. העיתונאי והפובליציסט האמריקאי רדלי בלקו (Balko) ביקש

Hamilton Village Police Department - Hamilton, New York, POLICE1 (2.4.2022), <https://www.police1.com/law-enforcement-directory/police-departments/hamilton-village-police-department-hamilton-ny-yRCaoPCLJUcK9Qql/> 4

Crime Rate in Hamilton, New York (NY): Murders, Rapes, Robberies, Assaults, Burglaries, Thefts, Auto Thefts, Arson, Law Enforcement Employees, Police Officers, Crime Map, CITY-DATA.COM (24.7.2022) [HTTPS://WWW.CITY-DATA.COM/CRIME/CRIME-HAMILTON-NEW-YORK.HTML](https://www.city-data.com/crime/crime-hamilton-new-york.html). 5

The International Association of Chiefs of Police & the National Tactical Officers Association NATIONAL SPECIAL WEAPONS AND TACTICS (SWAT) STUDY: A NATIONAL ASSESSMENT OF CRITICAL TRENDS AND ISSUES FROM 2009 TO 2013, [HTTPS://WWW.THEIACP.ORG/SITES/DEFAULT/FILES/2018-10/SWATSTUDY.PDF](https://www.theiacp.org/sites/default/files/2018-10/swatstudy.pdf) (להלן: SWAT STUDY). 6

Peter B. Kraska, *Militarization and Policing – Its Relevance to 21st Century Police*, 1(4) 7 POLICING: A JOURNAL OF POLICY AND PRACTICE 501 (2007).

למלא את החוסר הזה במחקר, ובספרו הוא מתאר את האופן שבו הפכה ארצות הברית ל"ארץ שבה הסתערות של סוכני ממשלה, לבושים במדי קרב, על בתי אזרחים באישון ליל, כדי לאכוף את החוק על אזרחים שביצעו פעולות לא אלימות ובהסכמה, ולא כדי לעצור נמלטים מסוכנים או לסכל התקפות טרור – הפכה לדבר שבשגרה".⁸ הספר יצא לאור בשנת 2013, אך העיון בו כיום מוצדק אולי יותר מתמיד: שנה לאחר פרסום הספר פרצו בעיירה פרגוסון שבמיזורי מהומות דמים על רקע תפקודם של השוטרים המקומיים. אירועים אלה ומקרים קודמים אחרים שבהם שוטרים פגעו באזרחים, היו הזרז להתנגדות רחבת ההיקף למשטרה בארצות הברית.⁹

ספרו של בלקו מתאר את תולדות השיטור בארצות הברית. חלקו הראשון של הספר משרטט את הרקע ההיסטורי, החברתי והמשפטי שהביא להתפתחות המשטרה בארצות הברית, והחלק השני מציג את התפתחות המיליטריזציה במשטרה לפי עשורים, משנות השישים ועד לראשית המאה העשרים ואחת. חלק זה נפתח בסקירה כללית של התפתחות השיטור ואכיפת החוק באירופה ובמושבות האנגליות בצפון אמריקה, מימי הרפובליקה הרומית ועד למלחמת העצמאות האמריקאית. לאחר מכן, מתמקד בלקו בתיקון השלישי לחוקה של ארצות הברית, האוסר על שיכון חיילים בבתי אזרחים בעת שלום. תיקון זה ממחיש בעיני המחבר את המסורת של התנגדות לנוכחות צבאית בסביבה אזרחית, הקיימת בחברות האנגלית והצפון-אמריקאית. התנגדות זו, שהייתה אחת העילות למרד במושבות, מתבטאת ב"דוקטרינת המבצר" (Castle Doctrine), שלפיה "ביתו של אדם הוא מבצר", ואין לשליט זכות להיכנס אליו מבלי לקבל את הסכמתו של בעל הבית. בהמשך מרחיב בלקו את היריעה על אודות התפתחות השיטור בארצות הברית, החל בתקופה הקולוניאלית ועד לאמצע שנות השישים.

חלקו השני של הספר מוקדש לבחינת תופעת המיליטריזציה במשטרה בחציה השני של המאה העשרים, משנות השישים ועד שנות אלפיים. בסופו של חלק זה, בפרק שכותרתו "רפורמה", מתאר בלקו כיצד ארגוני משטרה שונים בארצות הברית החלו לנסות ולהשיב את הגלגל לאחור, ומציע כיווני פעולה היכולים לסייע בכך.

8 BALKO, לעיל ה"ש 1, בעמ' 14.

9 "מהומות פרגוסון" (Ferguson Unrest) החלו ב-10 באוגוסט 2015 לאחר ששוטר מקומי ירה למוות בצעיר אפריקאי-אמריקאי שנחשד בשוד. האירועים כללו הפגנות מחאה נגד המשטרה, אך גם הצתת רכוש, ביזה ותקיפת שוטרים בנשק קר וחס. אף שבית המשפט זיכה את השוטר שפעולתו הייתה העילה לפרוץ המהומות, קבעה ועדת בדיקה של משרד המשפטים האמריקאי כי מחלקת המשטרה העירונית מילאה את תפקידיה באופן לקוי וכי השוטרים בה, ככלל, הפלו לרעה אזרחים אפריקאים-אמריקאים. ראו UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE CIVIL RIGHTS DIVISION, *Investigation of the Ferguson Police Department* (4.3.2015) https://www.justice.gov/sites/default/files/opa/press-releases/attachments/2015/03/04/ferguson_police_department_report.pdf.

התזה המרכזית שמציג בלקו בספרו היא כי בשורש המיליטריזציה נמצאים שני גורמי יסוד: פרצי אלימות ופשיעה בערים הגדולות, החל מאמצע שנות השישים; והמלחמה בסמים, שעליה הכריז הנשיא ניקסון בראשית שנות השבעים. לטענתו, באמצע שנות השישים ניצבו המשטרות בארצות הברית בפני אתגר שעִימו הן לא היו ערוכות להתמודד: עלייה ניכרת באלימות ובפשיעה בערים. בעקבות מהומות וואטס (Watts Riots) שהתחוללו בלוס אנג'לס בין 11-16 באוגוסט 1965, נהרגו 34 אנשים ונגרם נזק רב לעיר. המהומות, שפרצו אחרי ששוטרים עצרו באלימות גבר אפריקאי-אמריקאי, גרמו לנזק רחב היקף בשכונת וואטס. השוטרים וחיילי המשמר הלאומי שנקראו למקום מצאו את עצמם מתמודדים עם ירי מצד חלק מהפורעים.¹⁰ שנה אחר כך, ב־1 באוגוסט 1966, נחת משוחרר בשם צ'רלס ויטמן (Whitman) התבצר במגדל האוניברסיטה באוסטין, טקסס, כשברשותו רובה צלפים ותחמושת רבה. ויטמן ירה בעוברים ושבים, הרג 13 איש ופצע 32 נוספים. הירי נמשך כשעה וחצי ופסק אחרי ששוטר ואזרח, שטיפסו לראש המגדל, ירו בוויטמן והרגו אותו. במקביל, גברו תופעות של מרי אזרחי והפרת הסדר הציבורי על רקע המחאה נגד מלחמת וייטנאם ומאבק התנועה לזכויות האזרח למען שוויון עבור אפריקאים-אמריקאים, אשר כללה גם הפעלת אלימות, במיוחד כלפי שוטרים.¹¹ על פי בלקו, בעקבות אירועים ותופעות אלה הבינו מפקדי משטרה ברחבי ארצות הברית כי יש להם צורך ביחידות מיוחדות, שבהן ישרתו שוטרים שיוכשרו ויצוידו להתמודדות עם עבריינים חמושים¹² או עם מהומות אלימות רחבות היקף. בעקבות אירועים שכאלה יזם דארל גייטס (Daryl Gates), קצין משטרה צעיר בלוס אנג'לס, את הקמתה של יחידת משטרה מיוחדת בעיר, שהייתה לצוות ה־SWAT הראשון בארצות הברית.

השפעתה של המלחמה בסמים על תהליך המיליטריזציה במשטרה מורכבת יותר. בלקו מתאר את לידתה כניסיון ציני מצידו של ניקסון לחזק את מעמדו בציבור, באמצעות יצירת אויב מסוכן ומרתיע: סוחרי הסמים ולקוחותיהם. המאבק בסכנה זו הביא להקמתם של גופי אכיפה פדרליים ייעודיים, לחקיקה שאפשרה למשטרה לפרוץ לבתי אזרחים ללא אזהרה מוקדמת, ולמימון ממשלתי עבור רכישת אמצעי לחימה וציוד צבאי לארגוני משטרה, שהצטרפו למלחמה בסמים. המלחמה בסמים, שנבלמה בתקופת כהונתם של פורד וקרטר, חזרה למרכז הבמה בזמן כהונתם של רייגן ושל בוש, יורשו. המלחמה

10 Jeanne Theoharis, "Alabama on Avalon": Rethinking the Watts Uprising; 1 ש"ל, BALKO *and the Character of Black Protest in Los Angeles*, in THE BLACK POWER MOVEMENT: RETHINKING THE CIVIL RIGHTS-BLACK POWER ERA 27 (Peniel E. Joseph ed. 2006).

11 FRANZISKA MEISTER, RACISM AND RESISTANCE: HOW THE BLACK PANTHERS CHALLENGED WHITE SUPREMACY 83 (2017).

12 באופן דומה, שימוש בנשק בידי עבריינים בשנות העשרים הוביל לאימוץ דפוסים צבאיים במשטרה, כגון שימוש של שוטרים בתתימקלעים, או ייצור רובה אוטומטי מיוחד – Colt Monitor – עבור ה־FBI. ראו ROBERT R. HODGES, THE BROWNING AUTOMATIC RIFLE, 17-18 (2012).

בעיראק, ולאחר מכן המאבק בטרור העולמי, בעקבות התקפת אליקאעידה על ארצות הברית בספטמבר 2001, האיצו את מגמת המיליטריזציה במשטרה. הממשלה הפדרלית גיבשה תוכניות סיוע וסיפקה לארגוני משטרה ברחבי ארצות הברית ציוד צבאי, שנותר בעקבות המלחמות בעיראק ובאפגניסטן, וכמו כן הקצתה תקציבים להתמודדות עם איום מצד ארגוני טרור.

משנות השמונים ועד לימינו התרבה מאוד מספר יחידות ה-SWAT בארצות הברית, עד שאין כמעט ארגון אכיפת חוק שאינו מתהדר באחת כזו. השוטרים ביחידות אלה לובשים מדי קרב ומצוידים ברובי סער, מקלעים, וכלי רכב משוריינים. כיום יחידות משטרה רבות בארצות הברית מצוידות כמו צבא מודרני הערוך לקרב, ולא כמו ארגון שתכליתו לשרת את האזרחים. חשוב לציין, כי רוב השוטרים ביחידות אלה ממלאים במקביל גם תפקידי שיטור מסורתיים (כמו סיור, אכיפת חוקי התעבורה, וכדומה), וניתן לשער שההכשרה הקרבית שלהם זוכים משפיעה גם היא על האופן שבו הם ממלאים את תפקידיהם השגרתיים.¹³ גם השימוש ביחידות אלה התרחב עם השנים, מפעילות ממוקדת כנגד עבריינים מסוכנים במיוחד, לפעילות משטרתית "רגילה". בפרפראזה לפתגם המפורסם, ניתן לומר כי מפקדי המשטרות האמריקאים, שקיבלו פטישים לידיהם, החלו לראות מסביבם יותר ויותר מסמרים.

בלקו מציג את התהליכים שעברו על ארגוני השיטור בהקשרים הרלוונטיים של שינויים חברתיים והשפעותיהם. למשל, תרבות־הנגד של שנות השישים ותנועת "הפנתרים השחורים" תרמו לרצון לחזק את המשטרה בקרב מקבלי ההחלטות. בדומה לכך, התחזקות זרמים שמרניים בחברה האמריקאית בשנות השמונים, הצדיקה מאבק חסר פשרות בפשיעה. גם המלחמה העולמית בטרור, בעקבות התקפות אליקאעידה על ארצות הברית, מוצגת כגורם שהשפיע על תהליך המיליטריזציה. חשוב מכך, בלקו מקפיד לעסוק בשני הצדדים של המונח "אכיפת החוק". שכן, הספר אינו מסתפק רק באכיפה, כלומר בתיאור מעשיהם של השוטרים, אלא מקדיש חלקים משמעותיים לחקיקה ולפסיקה שהנחו מעשים אלה. אלה ואלה מוצגים באמצעות בחינה מעמיקה של מקרים מסוימים, כגון פשיטות משטרה כושלות, מאבקים פוליטיים על סעיף מסוים בחוק או הליכים משפטיים כנגד שוטר שסרח.

חולשתו העיקרית של הספר נובעת מכך שבלקו אינו היסטוריון, אלא עיתונאי. בחינת המקורות שעליהם מתבסס המחבר מראה כי הם כוללים בעיקר מקורות משניים, ובמיוחד כתבות בעיתונות הפופולרית. השימוש הנרחב בעיתונות מציג בפני הקורא תמונה שלילית מעיקרה של המשטרה, תמונה המתמקדת בתקלות ובשגיאות של השוטרים, בפרט כאשר אלה גרמו לקורבנות חפים מפשע. הקורא מתקשה להבין עד כמה מקרים

13 בלקו לא מציין עובדה זו בספרו. ראו SWAT Study, לעיל ה"ש 6.

כאלה מאפיינים את כלל הפעילות המשטרתית, או מה היו ההשפעות של הפעילות המשטרתית בכללותה על תופעות הפשיעה. אימוץ גישה אחרת, המתבססת על מחקר של מקורות ארכיוניים ומידע סטטיסטי, עשוי היה להציג תמונה מלאה יותר ומשכנעת יותר של תופעת המיליטריזציה ושל השלכותיה.¹⁴ לדוגמה, בחינה השוואתית בין מגמות בפשיעה האלימה והקמת יחידות SWAT או הפעלתן; בחינת שיעור האירועים שבהם היו מעורבות יחידות כאלה, או שוטרים שהוכשרו במסגרתן, והסתיימו במותם של אזרחים. עם זאת, נראה כי הטיה זו אינה תוצאה של בחירה בסוג מקורות כזה או אחר, אלא מכוונת. ניתן להתרשם כי בלקו לא כתב את הספר כמחקר היסטורי, המבקש לרדת לשורשיה של תופעה מסוימת על מנת להבין אותה באופן מיטבי, אלא ככתב אישום נגד רעה חולה כחלק מביקורתו על פעילותה של המשטרה. כלומר, בלקו הניח מראש כי תהליך המיליטריזציה קיים, כי הוא רע מיסודו, וכי הוא עומד בסתירה לעמדות הליברליות שבבסיס החוקה האמריקאית. ייאמר לזכותו של בלקו, שהוא אינו מסתיר את עמדתו מהקורא. הוא מביע את דעותיו האישיות בסוגיות כגון דוקטרינת המבצר, התיקון הרביעי לחוקה (האוסר על חיפושים שרירותיים), או השימוש בסמים. בלקו בחר לפתוח את הספר בשאלה: "האם השוטרים תואמים את החוקה?"¹⁵ ולסיים אותו בשאלה נוספת: "האם המשטרות של ימינו פועלות על פי עקרונותיה של חברה חופשית?"¹⁶ התשובה לשתי השאלות, לדידו של בלקו, היא כנראה שלילית.

ומה בישראל? בשל אופייה של המשטרה ותפקידיה החל מיום הקמתה, המצב בארץ מורכב יותר. משטרת ישראל עסקה מאז ומתמיד בתפקידים בתחום ביטחון הפנים שחייבו שימוש באמצעים ובשיטות שמקורם צבאי. גם העובדה כי רובם המכריע של המתגייסים למשטרה הם בוגרי שירות צבאי, הבטיחה חדירה מתמשכת של דפוסי חשיבה צבאיים ליחידותיה. למרות זאת, ניתן לשרטט בקווים גסים תהליכים היסטוריים, המראים כי גם כאן מתרחשים תהליכים המזכירים את המתואר בספרו של בלקו.

משנת 1953 קיים במשטרת ישראל חיל משמר הגבול (מג"ב). מג"ב הוא ז'נדרמריה, כלומר כוח שיטור צבאי למחצה, שאנשיו מוכשרים, מאורגנים, ומצוידים כחיילים, אך גם בעלי סמכויות חוקיות כשל שוטרים. עם השנים התרחב החיל, וכיום הוא מונה כחמישית מסדר הכוחות המשטרתית.¹⁷ במהלך השנים שבין מלחמת ששת הימים (1967) להסכמי

14 דוגמה למאמר העושה שימוש בנתונים סטטיסטיים לבחינת תופעת המיליטריזציה של משטרות בארצות הברית, ראו Federico Maseri, *Violent Crime and the Overmilitarization of US Policing*, 37(3) JOURNAL OF LAW, ECONOMICS, & ORGANIZATION 479 (2019).

15 BALKO, "Are cops constitutional?" לעיל ה"ש 1.

16 "Are today's police forces consistent with the principles of a free society?" שם, בעמ' 307.

17 משטרת ישראל השנתון הסטטיסטי לשנת 2020, 101 (2021).

אוסלו (1993) עסקו שוטרי מג"ב בעיקר בשמירה על הסדר בשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה, ובהתמודדות עם טרור ומרי עממי. אם כן, כבר שנים רבות כוללת המשטרה מרכיב צבאי-למחצה, שייעודו הראשי הוא מתן הגנה ולא שירות. נוסף על כך, בשנת 1975, בעקבות התקפות רצחניות מצד ארגוני טרור פלסטיניים, הטילה הממשלה על משטרת ישראל את האחריות החוקית לביטחון הפנים בשטח המדינה. הדבר חייב את המשטרה להקים מערכים מבצעיים שונים, כגון אגף מבצעים, מערך חבלה ויחידה ייעודית ללוחמה בטרור (ימ"מ), שקמה במסגרת מג"ב. לשם איוש יחידות אלה, וכן לפיקוד על המשמר האזרחי שקם במקביל, גייסה המשטרה קציני צבא רבים. אלה עברו, ברבות הימים, לשרת ביחידות המשטרה "הרגילות", ואף הגיעו לדרגות פיקוד בכירות בארגון.¹⁸ מעבר שוטרים ומפקדים ממג"ב או מצה"ל למשטרה "הכחולה" (יחידות משטרה העוסקות בתפקידים אזרחיים בעיקרם, קרי אכיפת החוק, מאבק בפשיעה ומתן שירות) השפיע על האופן שבו יחידות משטרה "רגילות" ממלאות את תפקידיהן. במקביל, התגברות איום הטרור והפרות הסדר הביטחוניות בתוך שטח המדינה, תרמו גם הן לאימוץ דפוסי פעילות צבאיים-למחצה במשטרת ישראל כולה.

בסוף שנות השמונים, בעקבות האינתיפאדה הראשונה, הקימה המשטרה יחידות חדשות שנועדו להתמודד עם פעילות חבלנית עוינת ועם הפרות סדר אלימות. ביחידות אלה, המכונות "יחידת סיור מיוחדת" (יס"מ), ניתן לראות את המקבילה הישראלית ל-SWAT יס"מ נועדה לפעול ככוח נייד, המסוגל להגיב במהירות להפרות סדר ולאירועים אלימים ברחבי הגזרה. עם הזמן התרחב השימוש ב"מ לתפקידים משטרתיים נוספים, כגון מעצר חשודים מסוכנים, סיור באזורים מוכי פשיעה, ועוד. מצוקת כוח האדם, המלווה את משטרת ישראל מאז ומתמיד, מביאה לעיתים את שוטרי היס"מ לבצע תפקידי שיטור שגרתיים, במגע עם אזרחים נורמטיביים. מחקר יחיד שנעשה עד היום בנושא זה טוען, כי מגע בין שוטרי יס"מ לאזרחים נורמטיביים בהפגנות פוגע באמון הציבור במשטרה.²⁰

18 לשם המחשה, מאז שנת 1990 ועד היום כיהנו 10 מפקחים כלליים. רק אחד מהם, יהודה וילק, התגייס למשטרה לתפקיד "קלאסי" כחוקר. כל האחרים הגיעו לארגון כקצינים מצה"ל או ממשמר הגבול, או מתפקידים פיקודיים בשירות הביטחון הכללי. שלומי שטרית ואורי קוסובסקי לשרת ולהגן: משטרת ישראל: סקירה היסטורית 29-30 (2016).

19 שם, בעמ' 35-36.

20 עם זאת, ראוי לשאול האם הפגיעה באמון הציבור נובעת מכך שהאזרח המפגין פוגש בשוטרים מיחידות צבאיות-למחצה, או מעצם העובדה כי המשטרה מפעילה כנגדו כוח, בלי קשר לשיוך היחידתי של השוטר או להכשרתו למשימות קרביות. ניתן להניח כי גם אופן טיפול המשטרה בהפרות סדר בשנים שקדמו להקמת היס"מ (למשל בעת הפגנות השבת בירושלים בשנות החמישים, שביתת הימאים בשנת 1951, הפגנת השילומים בשנת 1952, מהומות ואדי סאליב בשנת 1959 או מחאת הפנתרים השחורים בראשית שנות השבעים) פגע באמון האזרחים המוחים במשטרה. Gali Perry, Tal Jonathan-Zamir & David Weisburd, *The Effect of Paramilitary Protest Policing on Protestors' Trust in the Police: The Case of the "Occupy Israel" Movement*, 51(3) LAW & SOCIETY REVIEW 602 (2017).

במקביל, התמודדות עם איומים, כדוגמת אלה שמציבים ארגוני טרור פלסטיניים ומצויים באחריותה של משטרת ישראל לביטחון הפנים, מחייבת כל שוטרת ושוטר להיות מוכנים לבצע תפקידים צבאיים באופיים, כגון מתן מענה חמוש להתקפת טרור, טיפול ראשוני בזירת פיגוע ועוד. משום כך, כל השוטרים בישראל, כולל נשות ואנשי המטה, מוכשרים להשתמש בנשק חם ולמלא תפקידים ביטחוניים בעת הצורך. המחקר על אודות תופעה זו ודרכי התפתחותה אינו רב, בדומה למחקר על אודות משטרת ישראל בכלל. עם זאת, קיים מחקר העוסק בהשפעה של תפקידי הביטחוניים של המשטרה על האופן שבו היא ממלאת את תפקידיה האזרחיים. מחקר זה הוא ביקורתי בעיקרו, ומציע כי עיסוק המשטרה בביטחון פנים מוביל לאימוץ הלכי מחשבה ושיטות צבאיים, ולהפעלת כוח מופרז כלפי אזרחים.²¹

המאורעות האלימים שהתחוללו בערים המעורבות במאי 2021 במהלך מבצע "שומר החומות", הוסיפו נדבך חדש לעיסוק הביטחוני של משטרת ישראל. ביוני 2022 הכריזה ממשלת ישראל על הקמת "המשמר הישראלי" (המכונה גם "המשמר הלאומי") במסגרת משמר הגבול. מהלך זה כולל תוספת כוח אדם משמעותית למג"ב והקמת יחידות שיטור ביטחוני חדשות, בסדיר ובמילואים. המשמר הישראלי נועד לחזק את יכולתה של המשטרה להגיב במהירות וביעילות לאיומים על ביטחון הפנים במדינה. עם זאת, מפכ"ל המשטרה הכריז כי חיזוק משמר הגבול נועד גם כדי לשחרר את יחידות המשטרה הרגילות מתפקידים ביטחוניים ולאפשר להן להתרכז בתפקידן העיקרי, מתן שירות לציבור ומאבק בפשיעה.²²

יש לקוות, כי בעתיד תהיה מי שתכתוב את ההיסטוריה של תפקידי הביטחוניים של משטרת ישראל, תוך אימוץ ראייתו הרחבה של בלקו, בכל הנוגע לקשרי הגומלין שבין תופעות חברתיות, חקיקה, משפט ומשטרה. אם כך, נדמה שלמרות החסרונות שתוארו לעיל, Rise of the Warrior Cop הוא ספר מרתק, המנסה להסביר את אחת התופעות המשמעותיות ביותר, המשפיעות על המשטרה בארצות המערב. העובדה כי הספר כתוב כתחקיר עיתונאי משובח תקל על הקורא הממוצע, גם אם היא צריכה לעורר קריאה ביקורתית מוקפדת.

21 אראלה שדמי ארץ מאובטחת: משטרה, שיטור והפוליטיקה של הביטחון האישי (2012); Tal Jonathan-Zamir, David Weisburd & Badi Hasisi, POLICING TERRORISM, CRIME CONTROL, AND POLICE-COMMUNITY RELATIONS: LEARNING FROM THE ISRAELI EXPERIENCE (2014).

22 "המשמר הישראלי יוצא לדרך" משטרת ישראל (21.6.2022) https://www.gov.il/he/departments/news/police_21-6-22_magav.